

Upravništvo: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5 — Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinjeva ulica 5 — Telefon 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta št. 42

IZKljučNO ZASTOPSTVO za oglaševanje iz Italije in inozemstva ima

Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

# JUTRO

## PONEDELJSKA IZDAJA

Uredništvo: Ljubljana, Puccinjeva ul. 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24, 31-25, 31-26  
Ponedeljska izdaja »Jutra« izhaja vsak ponedeljek zjutraj — Naroča se posebej in velja mesečno L. 250  
Za inozemstvo L. 380  
Rokopisi se ne vračajo — Oglasi po tarifu

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera:  
Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano

### La piazzaforte di Tobruk si è arresa Le truppe dell'Asse hanno occupato la piazzaforte, la città e il porto — 25.000 prigionieri e un importante bottino — Anche Bardia occupata — Un terzo sommergibile sovietico affondato

Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data 21 giugno il seguente bollettino di guerra n. 753:  
Reparti motorizzati, proseguendo l'avanzata verso est, hanno occupato Bardia.  
Da ieri è in corso l'attacco della piazzaforte di Tobruk, appoggiato da violente azioni a massa dell'aviazione italiana e tedesca. Nonostante l'aspra resistenza avversaria, le operazioni si svolgono favorevolmente. Ancora a sera, numerosi forti della

cinta esterna erano già stati espugnati dalle valorose truppe dell'Asse.  
Nel Mar Nero un nostro MAS al comando del capitano di coryetta Curzio Castagnacci ha silurato e affondato il sommergibile sovietico »Ekuok«, catturando alcuni uomini dell'equipaggio.  
Il Quartiere Generale delle Forze Armate comunica in data di 21 giugno il seguente bollettino di guerra straordinario n. 754:  
Dopo gli accaniti combattimenti di ieri

che hanno stroncato la resistenza nemica, stamane 21 alle ore 7, un parlamentare inglese si è presentato al comando del nostro 21° Corpo d'Armata per offrire la resa a nome del comandante la piazzaforte di Tobruk.  
Le truppe dell'Asse hanno occupato la piazzaforte, la città e il porto. Sono stati catturati 25.000 prigionieri fra cui parecchi generali. Bottino importante da precisare.

Ob njegovem odhodu sta Vladoja pozdravili dve gosti vrsti aplavdirajočega ljudstva. Vzdržljive vse poti so bila razvrščena predstavnitva režimskih organizacij in

bojevnih društev, ki so pozdravljala Vladoja in ki jim je Vladoja odgovarjal z vidnim zadovoljstvom.

### Duce o nalogah fašističnega Kulturnega zavoda v vojnem času

Rim, 21. junija s. Duce je včeraj popoldne v Beneški palači sprejel centralni izvršni odbor in voditelje pokrajinskih odsekov fašističnega kulturnega zavoda, ki so se zbrali v Rimu k svojemu rednemu letnemu zborovanju. Prisoten je bil tudi Tajnik stranke. Pri Duceju so se zbrali funkcionarji centralnega predsedstva zavoda, vsi člani centralnega izvršnega odbora, 114 predsednikov in tajnikov pokrajinskih sekcij zavoda iz vseh italijanskih pokrajin. Tajnik stranke je Duceju poročal o organizacijskih in dejavnostih zavoda in je omenil, da je od 1300 vodilnih funkcionarjev zavodove centrale in sekcij 572 ljudi pod orožjem, da je večina izmed njih na operacijskih področjih. 27 prvakov in sotrudnikov zavoda pa je padlo v bojih. Med njimi je posebej omenil Berta Riccia in Constantina Marina.

zborovanju v Rimu ter mu je predložil podatke o delu, ki ga je zavod opravil v prvem polletju tekočega fašističnega leta. Omenil je 32 propagandnih manifestacij kulturnega značaja in opozoril je na intenzivno delovanje vseh pokrajinskih funkcionarjev zavoda v smislu smernice režima in Ducejevih odredb.

Duce je nato nagovoril prisotne zastopnike fašističnega zavoda in jim je obeležil značaj ter namen zavoda, pa dal navodila za nadaljnje poslovanje. Posebej je govoril o kriterijih in načinu propagandnega delovanja zavoda, o govorih in razgovorih, o tiskani propagandi in posebej o publikacijah namenjenih posameznim kategorijam čitateljev. Duce je poudaril, da mora biti skrajni cilj propagandnega in vzgojnega delovanja zavoda moralna vzgoja, ustvarjanje značaja kar je toliko bolj potrebno in dragoceno v času vojne, tako da se bo tudi notranja fronta v celoti izkazala vredno zmage, ki se bo za vsako ceno dosegla.

Predsednik centrale fašističnega nacionalnega kulturnega zavoda nacionalni svetnik Pellizzi je nato Duceju kratko poročal o vprašanjih, ki so jih obravnavali na

### Tobruška trdnjava se je udala Osne čete so zasedle trdnjavo, mesto in luko — 25.000 ujetnikov in znaten plen — Tudi Bardija zavzeta — Tretja sovjetska podmornica potopljena

Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 21. junija naslednje 753. vojno poročilo:

Motorizirani oddelki so pri svojem nadaljnjem pohodu proti vzhodu zasedli Bardijo. Včeraj se je pričel napad na Tobruk, ki ga podpirata italijansko in nemško letalstvo z množestvenimi operacijami. Kljub ostri sovražni obrambi se operacije ugodno razvijajo. Še do večera so vrle osne čete izvojevale mnogo utrdb v zunanjem obroču.

Na Črnem morju je naš brzi torpedni čoln pod poveljstvom korvetnega kapetana Curzija Castagnaccia torpediral in potopil sovjetsko podmornico »Ekuok«. Nekaj njenih

mornarjev je bilo ujetih.  
Glavni stan Italijanskih Oboroženih Sil je objavil 21. junija naslednje 754. izredno vojno poročilo:

Po včerajšnjih srditih bojih, v katerih je bil sovražni odpor strt, se je davi, dne 21. t. m. ob 7. uri javil angleški parlamentarec pri poveljstvu našega 21. Armijskega zbora, da ponudi predajo v imenu poveljnika tobruške trdnjave.

Osne čete so zavzele trdnjavo, mesto in luko. Ujetih je bilo 25.000 ljudi, med njimi več generalov. Obseg znatnega plena je treba še ugotoviti.

#### Japonski list o zmagi

Tokio, 21. jun. s. List »Asahi« komentira v nekem članku pomen zadnjih italijanskih in nemških zmag v severni Afriki in v pomorski bitki v Sredozemskem morju ter pravi, da predstavljajo te zmage nepopravljiv udarec za angloameriško vojno fronto. Izgube, ki jih je doživela Anglija v zadnjem času, bodisi v južni, bodisi v materialu, so neizračunljive in strašne, zlasti če pomislimo, da obstoji neka meja tudi za britske rezerve. List zaključuje, da se bojno po teh porazih v Sredozemskem morju in v Marmarški Veliki Britanija ne more mimo tega, da bi ne bila v resnih skrbih.

#### Razočaranje v Angliji

Buenos Aires, 21. jun. s. Londonski dopisnik tujaknjega lista »La Nación« piše, da so dogodki v Marmariki izzvali v angleškem ljudstvu razočaranje, presenečenje in nevoljo, tem bolj, ker se je bilo po vseh uradnih govorih in kampanjah v časopisju ustalilo v javnem mnenju zaupanje v velike uspehe britskega orožja.

Lizbona, 21. jun. s. Londonski listi poročajo, da so na londonski borzi padli včeraj vsi tečaji, posebno pa tečaji petrolejskih delnic. »Financial News« meni, da je ta položaj nastal zaradi neuspehov v Libiji.

### Posebno nemško vojno poročilo

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 21. junija. Nemško vrhovno poveljstvo je objavilo danes ob 14. naslednje posebno poročilo:

Nemške in italijanske čete pod poveljstvom generalobersta Rommla so zavzele včeraj največji del močno izgrajene trdnjave Tobruk.

Nato je angleški parlamentarec pri itali-

janskem štabu ponudil predajo trdnjave. Mesto in luka sta že zasedena.

Do sedaj smo našli nad 25.000 ujetnikov, med njimi več generalov ter zajeli nepregledne množine orožja, vojnega materiala in raznih drugih zalog.

Po vzajemnem zasledovanju poraženega sovražnika proti vzhodu smo zavzeli tudi Bardio in Bir el Gobi.

### Najvišje priznanje junakom z grških bojišč Nj. Vel. Kralj in Cesar je odlikoval z zlato kolajno zastave treh alpskih polkov divizije „Julie“, ki so se odlikovali s posebnim junaštvom na grškem bojišču

Rim, 21. jun. s. Veličanstvo Kralj in Cesar je prispel včeraj zjutraj v neko mesto severne Italije, da bi odlikoval z zlato kolajno zastave treh polkov alpske divizije »Julie«, ki so med grško kampanjo dosegli najvišji vrh individualnega in kolektivnega junaštva. Ta divizija, ki jo sestavljajo preprosti gorski sinovi, je zapustila veličastne strani v knjigo zgodovine in slave, kar je Duce v svojem govoru zgodovinskem govoru podčrtal z besedami, ki predstavljajo najvišje priznanje za mesec in mesec titanske borbe in krvavih žrtev:

»Ko bo mogoče z vsemi dogodki pripovedovati pohod »Julie« skoraj do Motzova, bo ta pohod videti legendaren.«

Veličanstvo Kralj in Cesar je odlikoval danes to legendarno junaštvo, ki je prešlo v zgodovino. Z veličastno ceremonijo se je dvigal duh padlih junakov osmega in devetega alpskega polka ter tretjega alpskega topniškega polka, ki so s svojimi žrtvami proslavili vse tri zastave. Bili so junaki Kolika, Topojanita, Tepelenija, Pinda in neštivilnih drugih etap, ki so zaznamovale slavnostni pohod.

Epizode tega pohoda so bile neštete. Ena izmed njih nam dokazuje bolj nego vse druge vojaški duh črnih peres: Po skoraj dveh mesecih najtrših borb, ki so pomagale prevrniti in premagati žilavca, obupanega nasprotnika, so alpski osmega polka z gore, kjer so se bili obdržali za vsako ceno, zapustili Koliko. Preostali so sestopali v poslabšanem fizičnem stanju, toda nihče med njimi se ni pritoževal, nihče ni zahteval zdravniškega pregleda in nastopiti je moral poveljnik, da je s svojo avtoriteto dosegel zdravniški pregled in da je z energično intervencijo častnikov poslal v neko zdravilišče nad 200 alincev, ki jih je bila strašna borba najbolj prizadela.

Takšne vojake je odlikovalo včeraj zjutraj Veličanstvo Kralj in Cesar. Svečana manifestacija se je izvršila na širnem sportnem igrišču. Omenjeni trije polki in tretji mešani ženijski bataljon so bili postrojeni pred veliko tribuno. Bila je gostja in mogočna množica oborožencev in četverkotniku, ki je njegove robove zaznamovalo plapolanje zastav na visokih drogih. V srednjem delu tribune je bil mogočen podaljšek, ki je predstavljali kraljevski balkon. Na dnu ga je krasila kraljevska krona. Na tribuni so se zbrale oblasti, predstavniki in povabljeni. Ob straneh kraljeve tribune so bili postrojeni častniki vseh vrst orožij, aktivni in na čepu. Med zadnjimi je bil Eksc, Giu-

seppe Bottai v uniformi polkovnika 9. alpskega polka, ki je kot njegov član, kot poveljnik bataljona »Vicenza«, sodeloval junaško v grški kampanji. Desetine in desetine zastav so dajale življenje in ton resnemu zboru. Na častnem mestu, ob stopnišču kraljeve tribune so bili nameščeni prapor 10. alpskega polka, okrašen s 131 zlatimi kolajnam, s svojim častnim spremstvom, dalje sorodniki padlih. Sirno polje je delo veličasten vtis, ki mu je dajala poseben pomen veriga oddaljenih gor.

Ob devetih so zvoki trobent napovedali, da je Veličanstvo Kralj in Cesar prispel. Rezko povečje ob mikrofonu in bataljoni so istočasno izvršili pozdrav z orožjem, ki mu je sledil mogočni pozdrav z glasom. Kraljevi avtomobil se je ustavil za nekaj časa ob robu postrojenih čet, nato je Veličanstvo Kralj in Cesar, ki je bil oblečen v poljsko uniformo prvega maršala cesarstva, stoji na vozilu izvršil pregled formacij. Dolgo fronto je voz prevozil v najpočasnejšem tempu. Vladoja je držal neprestano roko ob vizirju in pozorno ogledoval ponosne gorjanske može, med katerimi je bilo premnogo odlikovanih. Zvoki treh fanfar in trušč može, ki je brez trenutka oddiha navdušeno aplavdirala Kralju in Cesarju, so dvignili do najvišje stopnje trenutek, ki bo ostal neizbrisen v spominu vseh, ki so ga doživeli. Stoji na vozilu je Vladoja pregledal tudi postrojstvo častnikov. Nato je stopil z avtomobila in se podal na tribuno, kjer ga je pričakala skupina generalov, med katerimi so bili vsi bivši poveljniki polkov in divizije same in najvišje oblasti province, med njimi škof, s katerim se je Vladoja pomudil v kratkem, toda prisrčnem razgovoru.

Nato se je izvršila ceremonija odlikovanja. Četvorica zastav s spremstvom in poveljnikom je stopila iz vrst in se podala pred tribuno. Trenutek je bil veličasten. Množico je presunilo veličastno tega trenutka in je utihnili. Ob Vladoju je stal generalni inspektor alpskih čet. Kot prvo so izklicali zastavo osmega polka. Poveljujoči polkovnik jo je sprejel iz zastavonoševih rok, se vzpel počasi po stopnišču tribune in se ustavil v kratki razdalji od Vladoja. Neki častnik je z jasnim in krepkim glasom navedel motivacijo za odlikovanje z zlato kolajno, ki dokazuje junaštvo tega, po generalu Cantoru ustanovljenega polka. Vojaški red Savoie in tri srebrne kolajne govore o njegovih slavni preteklosti v vseh vojnah, od libijske kampanje preko borb leta 1915-18

do nove kampanje v Grčiji, kjer je polk z novimi junaštvimi potrdil svoje epsko življenje. Poveljnik je nagnil zastavo in Vladoja je pritrtil nanjo zlati znak, medtem ko je navdušena množica izbruhnila v dolg in zvenč aplavz. Poveljnik polka se je potem, ko je bila zastava odlikovana, vrnil na svoje mesto in druga za drugo sta bili nato poklicani zastavi devetega alpskega polka — ki jo je nosil poveljnik — namestnik, kajti polkovnik Tavoni, odlikovanec z zlato kolajno, je padel na grški fronti — in tretjega alpskega topniškega polka, ki sta bili odlikovani z isto proceduro. Sledila je nato izročitev bronaste kolajne zastavi tretjega mešanega ženijskega bataljona.

Veličanstvo Kralj in Cesar je izvršil nato podelitev zlatih spominskih kolajn. Prva je stopila na tribuno vdova polkovnika Tavonija s svojimi otroki, sledili so nato drugi svoji.

Imena padlih junakov so: poveljnik osmega alpskega polka Umberto Tinivella, major tretjega alpskega topniškega polka Francesco Gonfalonieri, major Mario Ceccaroni, stotnik Karlo Bottiglioni, stotnik Franco Errico, vsi od tretjega topniškega alpskega polka, dalje poročnik Artico di Prompero, podporočnik Antonio Cavarzerani, stotnik Mario Fregonara in poročnik Mario Francescari, vsi od osmega polka.

Prečitane vsake motivacije je pozdravila rezka salva s strojnimi in množica se s svojimi aplavzi vsakokrat počastila padlega, ki je njegovemu junaštvu izkazal Vladoja visoko priznanje.

Ceremonija se je končala: čete so znova izkazale čast z orožjem in glasno pozdravile Vladoja, ki je z roko ob vizirju za kakšen trenutek občudoval veličastno postrojstvo, kakor da hoče izraziti svoje visoko priznanje ponosnim gorskim vojakom. Veličanstvo Kralj in Cesar je nato stopil s tribune in je ob vzhodu stopnišča prisrčno pozdravil Eksc. Bottai.

Ko je stopal spet v avtomobil, je Veličanstvo Kralj in Cesar ponovno pregledal široko fronto in se podal na sredjo široko ceste, da bi prisostvoval mimohodu bataljonov. Defileja so se udeležili po vrsti osmi alpski polk, deveti alpski polk, tretji alpski topniški polk in končno tretji mešani ženijski bataljon. Defile je podal veličasten pogled marcialne sile. Kralj in Cesar je nato počastil spomin padlih iz velike vojne in je pred svojim odhodom izrekel generalnemu inspektorju alpskih čet svoje visoko zadovoljstvo nad nastopom čet.

### Sestanek Nacionalnega direktorija PNF Pozdrav Stranke Oboroženim Silam — Smernice glede upravljanja javnih in političnih funkcij

Rim, 21. jun. s. Pod vodstvom Duceja se je sestel Nacionalni direktorij stranke. Ob priložnosti zasedanja je izrazil navdušen pozdrav Oboroženim Silam v Marmariki, ki so ne glede na podnebne težave in naravne ovire z junakiškim zaletom in visoko požrtvovalnostjo ob strani zavezniških sil porazile sovražnika in ga sedaj zasledujejo proti libijsko-egiptski meji, ter junakov morja in neba, ki so uničili in razpršili konvoje z ojačenji za sovražnika ter tako ponovno potrdili tradicije mornariškega in letalskega junaštva. Stranka izraža svoje občudovanje borcem v Rusiji, ki teknujoč v poartvovanju in navdušenju z zavezniki v hudi borbi rušijo barbarski in prevratni komunizem. Stranka jih navdušeno pozdravlja. Nacionalni direktorij tolmači čustva italijanskega naroda vsem oboroženim silam in jim izraža zahvalo naroda.

Direktorij stranke je na svoji seji razpravljal o ukrepih, s katerimi se naj izvedejo smernice, izražene v deklaraciji, ki je bila z aklamacijo sprejeta na seji dne 26. maja glede političnih in upravnih funkcij. Sprejeti so bili naslednji ukrepi:  
V smislu odredb, ki jih vsebuje deklaracija, ki jo je Nacionalni direktorij fašistične stranke na svoji seji 26. maja 1942-XX sprejel z aklamacijo in ki določa, da fašisti, ki opravljajo javne ali politične funkcije, ne morejo sprejeti, ne ohraniti brez pristanka fašistične stranke upravnih funkcij trajnega ali začasnega značaja, ne rednih ali izrednih, ki bi jim pravno pripadale v zvezi z njihovim položajem ali javno funkcijo, o čemer se mora stranka sporazumeti z ministri za notranje zadeve, za pravosodstvo, za finance in korporacije, določiti Tajnik stranke, da je omenjeni pristanka stranke potreben za naslednje funkcije: a) Ministri ali državni podtajniki, b) pooblaščen ministri, c) člani velikega fašističnega sveta, razen štirih konfederacijskih predsednikov, ki prihajajo v povelje kot člani nacionalnega sveta fašistične stranke, d) člani nacionalnega sveta fašistične stranke, pripadniki Nacionalnega direktorija, fašistični inspektorji, zvezni tajniki, tajnik, podtajnik in inspektorji fašističnih organizacij v tujini, nacionalni poverjeniki fašističnih organizacij, predsedniki organizacij vojnih invalidov, družin padlih, invalidov fašistične revolucije, bojnikov ter posameznih konfederacij, e) senatorji, f) nacionalni svetniki, g) zvezni podtajniki, h) člani zveznih direktorijev in drugi pokrajinski funkcionarji stranke, kakor jih presodi zvezni tajnik, i) župani pokrajinskih glavnih mest.

Presoja položaja ministrov, državnih podtajnikov, pooblaščenih ministrov in članov velikega fašističnega sveta pritiče Duceju. Za presojo položaja članov fašističnega Nacionalnega sveta, senatorjev in nacionalnih svetnikov se ustanovi posebna centralna komisija. Njen predsednik je podtajnik stranke. Njeni člani so po en zastopnik stranke, notranjega, pravosodnega, finančnega in korporacijskega ministrstva. Njen tajnik je eden izmed pokrajinskih tajnikov stranke. Zastopniki posameznih ministrstev v komisiji morajo biti fašisti iz dobe pred pohodom na Rim in bivši bojevniki. Položaj zveznih podtajnikov, pripadnikov pokrajinskih direktorijev in nižjih pokrajinskih funkcionarjev stranke kakor tudi županov pokrajinskih glavnih mest presodi glede na upravne funkcije, ki jih opravljajo hkratu s političnimi, pokrajinski tajnik stranke ob sodelovanju zastopnika prefektore in dveh izvedencev. O svojem delu poročajo pokrajinski tajniki centralni komisiji.

Direktorij stranke je na svoji seji določil tudi presojevalni postopek in ukrepe, ki bodo izdani na osnovi poročil rezultatov teh presiskav. Stranka se v bodoče ne bo vmešavala v dodeljevanje upravnih funkcij tako, da bo to pridržano izključno posameznim ministrstvom in ustanovam, ki pa bodo pri poedinih upostevale poleg tehnične sposobnosti tudi njih politične kvalifikacije. Direktorij stranke je ponovno proučil tudi zakon z dne 5. maja 1939-XVII, ki se nanaša na nacionalne svetnike. Prihodnjič se bo Nacionalni direktorij stranke sestel 18. julija.

### Vzhodna fronta Finski odsek

Helsinki, 21. jun. s. Finski glavni stan beleži, da se včeraj na nobenem odseku finske fronte ni zgodilo nič posebnega. Neugodno vreme je onemogočilo tudi slaherno letalsko operacijo.

### Madžari na frontji

Budimpešta, 21. jun. s. Madžarski glavni stan je objavil komunikate, v katerem pravi, da se je na odseku, na katerem so razvrščene madžarske čete, nadaljevale izvidniško in intenzivno topniško delovanje. Madžarske čete intenzivno nadzirajo tudi zadnje in so onemogočile vrsto operacij partizanskih krdel. V prvem tednu tega meseca so se v borbah posebno odlikovali nekateri madžarski vojniki.

Iz vojaškega vira se je v zvezi s tem izvedelo, da boljševidni še niso mogli nadomestiti izredno hudih izgub, ki so jim bile prizadejane na južnem odseku bojišča pred dvema tednoma. Madžarski izvidniški oddelki so v preteklem tednu uspešno nadaljevali svoje operacije. Več sunkov sovjetskih izvidniških oddelkov pa je bilo odbitih. Madžarski brzi odred je pretekli ponedeljek nenadno napadel sovjetsko postojanko in je ujel več sovjetskih vojakov. Skupina madžarskih vojakov se je posebej odlikovala s tem, da je prisilila oddelke sovjetskih tankov k umiku, nekaj težkih vojak je bilo uničenih. Nekaj madžarski vojak je sam s strelji iz topa ustavil sovjetski tank in prisilil njegovo posadko, da se mu je predala.

### Inspeksijsko potovanje ministra Rosenberga po Ukrajini

Berlin, 21. jun. s. Nemški minister za vzhodno zasledeno ozemlje dr. Rosenberg je krenil na inspeksijsko potovanje v Ukrajino. Potovanje bo trajalo več dni.

### Vojna na Kitajskem

Tokio, 21. jun. s. S fronte v Čangsiju poročajo, da so japonske čete sedaj zavzele že vsa sovražna oporišča na tem področju. Kitajski oddelki, ki so se upirali japonskim napadom, so bili uničeni. Kitajski ujetniki so izpovedali, da so Japonci v borbah zapadno od Kočova prizadejali kitajskim divizijam hule izgube.

Tokio, 21. jun. s. Japonski oddelki so na meji med Hojpejem in Sansjajem obkolili 23. kitajsko divizijo. Kitajci nimajo več nobe-nega izhoda iz obroča.

### Preganjanje Japoncev v Ameriki

Tokio, 21. jun. s. Iz Zedinjenih držav so prispelle vesti, da so severnoameriške oblasti koncentrirale 112.000 Japoncev iz Kalifornije v taboriščih v Sierra Nevada in v drugih ameriških gorovjih. Japonski mestni okraj v San Franciscu in Los Angelesu in drugih pacifiških mestih so popolnoma zapuščeni. Japonci so se morali odseliti iz pacifiških mest z veliko naglico, kar jim je povzročilo mnogo neveselosti.

### Vojna na morju

Tetuan, 21. junija. s. V Gibraltarju se je izkrcalo s španskega parnika »Citta di Valencia« 43 brodolomcev z velikega angleškega parnika, ki je bil torpediran in potopljen na Atlantskem oceanu.

### Ducejev odlok o pravni zaščiti

#### Javna uprava mora delovati v okviru stroge zakonitosti

Rim, 21. junija s. Duce je izdal okrožnico, ki je bila dostavljena vsem ministrstvom. Okrožnica pravi:

Ponovno sem imel priliko ugotoviti, da so posamezne upravne oblasti zahtevale ali predlagale zakonodajne ukrepe, s katerimi naj bi se omejila ali celo ukinita jurisdikcija nad določenimi akti javne uprave. Ta zahteva je v popolnem nasprotju z načeli fašističnega režima, ki hoče, da javna uprava deluje v okviru stroge zakonitosti. Imel sem že priliko opozoriti na to, da je kontrola pravosodnih organov bistvene pomena za tosega rednega poteka in opravljanja javnopravnih funkcij. Zaradi tega javna uprava ne sme ovirati pravosodne zaščite, ki ima namreč braniti pravice in

legitimne interese, ki bi se z upravnimi akti prekršili, marveč mora dopustiti, da se ta zaščita uveljavlja v celoti in v smislu našega reda.

Kakor sem opozoril že v okrožnici z dne 3. avgusta 1941-XIX št. 22.232, se ne sme potemtakem onemogočiti tak postopek, ki je osnovnega značaja za vsaj sodno-pravni državni red, ne na področju upravnega, ne na področju rednega pravosodstva. Zaradi tega odredjam, da posamezne upravne oblasti upuste vse predloge glede ustanovitve posebnih sodnih organov ali glede omejitve redne pristojnosti državnega sveta. Vse ministre opozarjam na strogo izpolnjevanje tih odredb.

### Železni duh italijanskih mornarjev

#### Junaški podvig dveh rušilcev v pantelerski bitki

Z nekega mornariškega oporišča. 21. junija s. (Poročilo posebnega poročevalca agencije Stefani.) V zmagovito borbo 7. italijanske pomorske divizije dne 15. junija proti angleškim silam v Pantelerskih vodah se je nanizal poseben dogodek bleščečega junaštva, ki je bil omejen tudi v službenem vojnem poročilu in ki ga je treba še posebej podrobno opisati, da bo v čast in ponos italijanskemu narodu.

Dva velika rušilca »Vivaldi« in »Malocello« sta se spopadla s silami, ki so bile v znatni premoči in so se ločile od glavnega dela sovražnega vojnega brodirja. V borbi je bil »Vivaldi« takoj poškodovan. »Malocello« pa ga je masčeval v neravni borbi proti sovražniku in je torpediral sovražno križarko, ter s svojim topništvom poškodoval še dva sovražna rušilca in eno tovarno ladjo. Na mornariškem oporišču, kjer so sedaj zasidrane vojne ladje, ki so se udeležile bitke pri Pantelerski, je bilo mogoče zbrati podrobne podatke o omenjenem spopadu v razgovoru s poveljnikom rušilca »Malocello« in mornarjev te ladje. Ladja ima svoje geslo »Za vsako ceno«, ki sintetizira življenje velikega genovskega plovcia iz 13. stoletja Lanzelotta Malocella, prednika Krištofa Kolumba, ki je znan po svojih raziskovalnih ekspedicijah proti vzhodu in zapadu. Po njem je ladja tudi povzela svoje ime, a tudi vso njegovo dedščino neomajne volje in svetlega prizadevanja.

Poveljnik rušilca, ki je bil že večkrat odklikovan, med drugim tudi z dvema srebrenima svetinjama, je v razgovoru naglo razpletel dogodek omenjenega dne. Govoril je enostavno in skromno, toda iz njegovih besed je bilo prepoznati železni duh italijanskih mornarjev, ki so trdno povezani z jeklom svojih ladij. Podrobni podatki, ki jih je kapetan navedel, so omogočili, da se je podvig obeh italijanskih rušilcev točno rekonstruiral.

Pretekli ponedeljek ob zori sta »Vivaldi« in »Malocello«, ki sta od daleč opazila skupino sovražnih vojnih ladij, prejela ukaz, da se oddaljita od 7. mornariške divizije in napadeta zadnji del sovražnega konvoja. Obe ladji sta se naglo napotili proti sovražniku. Kljub gosti megli je bilo z ladij kmalu opaziti obrise sovražnih ladij. Med njimi je bila križarka verjetno tipa »Cairo«, več rušilcev in 4 ali 5 parnikov, ki so se že pričeli skrivati za umetno meglo, ki so jo spuščali okrog njih s spremljevalnih ladij, da bi jih zakrili in preprečili napad na nje. Takoj nato se je 5 sovražnih ladij, med njimi omenjena križarka, pogotilo proti dvema italijanskima rušilcema. Bile so v očitno veliki številni premoči. Toda v angleških mornarjih ni bilo duha, ki zmaguje v bitkah.

Na razdaljo 17 km sta italijanska rušilca pričela streljati. Angleži so takoj odgovorili. Nasprotnika sta naglo prodirala drug proti drugemu in se med tem besno obstreljevala. Razdalje so se zmanjševale, na 10, 9 in 7 km. Na to razdaljo so sprožili z rušilca »Malocella« prvi torpedo, ki so ga usmerili proti križarki. Torpedo pa je ni zadell. Borba niti zdaleka ni ravna in »Vi-

valdi«, ki je imel manj sreče, kakor njegov tovariš, je kmalu občutil njene posledice. Moral je zmanjšati brzino. Angleži so se tedaj pogotilo proti »Malocellu« prepičali, da ga bodo zlahka premagali. Štirje rušilci so se koncentrično usmerili proti italijanski ladji, ki se je morala ponovno izmakati sovražnim granatam, a je reagirala na njihovo obstreljevanje z vedno jačjim ognjem. Na »Malocellu« so nastopili dramatični momenti. Navdušenje v borbi, ki je zdaj zajelo italijanske mornarje je kmalu obrodilo prve sadove. Sovražni rušilec je bil zadet v kljun. Kmalu nato je granata z rušilca eksplozirala na sovražnem tovarnem parniku. Tretja granata je zadela drugi angleški rušilec. Toda že so z »Malocella« sprožili hkratu dva torpida proti sovražni križarki, ki je bila oddaljena od rušilca manj kakor 7.000 m. Nekaj minut je na rušilcu vse ostalo v zaskrbljenem pričakovanju, nato pa se je dvignil iz ladje urnebesni vzkliz zmagе. Torpedo je zadell križarko, eksploziral v njenem trupu in v tistem trenutku se je dvignil silen rumenkastordeč plamen iz nje in nadenj se je nakopil ogromen steber dima.

Rezultati borbe so bili sedaj že povsem očitni. Sovražni rušilci so sicer streljali, a so že hiteli na pomoč sovražni križarki in jo odvedli »Malocellu« izpred oči. S križarko se so valili ogromni oblaki dima. Italijanske ladje pa niso zadeli niti drobci granat. Selaj je krenila proti »Vivaldi«, in ga zakrila v oblake umetne megle. Sovražni rušilci so »Malocella« še obstreljevali, toda zadeli so ga le s pljuski vode, ki so jih vanj pogotilo granate pri svojih eksplozijah. Razdalje postajajo spet vedno večje.

Spopad, ki je tral dva uri od 5.30 do 7.30, se je tako zaključil. »Malocello« je odšel spet pomagala »Vivaldiu«. Uro pozneje pa so se Angleži, besni sprčo hudega udara, ki jim je bil prizadejan, pogotilo spet proti rušilcu in sprožili proti njemu štiri torpida. Prepičani so bili, da jim tokrat ladja ne bo ušla. Ladjo so napadla štiri letala. Šele, ko so z ladje opazili dva italijanska lovca, ki sta hitela za sovražnimi letali, so se zavedli, da se pripravljata letalski torpedni napad na nje. Angleška letala so se pogotila naravnost proti rušilcu. Letala so nizko nad morjem. V pokrogu so obšla ladjo, da bi se rušilec na desno ali na levo stran ne izmaknil torpedom in dosegla, da bi ga vsaj en torpedo zadell. Nastopil je nov dramatičen trenutek, še resnejši kakor dve uri prej, sredi borbe s sovražnimi ladjami. Sovražna letala so sprožila svoje torpide istočasno in na razdaljo skoraj 1500 m. Torpedi so se zmerom bolj približevali rušilcu. Naglo se je ladja obrnila na desno in levo in tako ušla prvima dvema. Toda že sta se približala rušilcu ostala dva v krizni smeri in zopet se jima je rušilec izmaknil. Hkratu pa so se oglasili na ladiji protiletalski topovi in strojnice in sovražna torpedna letala so morala opustiti sleherni nadaljnji poizkus, da bi rušilec spravila pod vodo. Odtlej »Malocello« ni bil več nadlegovan od sovražnika. Spreminjal je »Vivaldi« do najbližje luke in se tam spet pridružil svoji diviziji.

### Prva obletnica nemško-ruske vojne

Monakovo, 21. junija. s. Ob prvi obletnici nemško-ruske vojne so tukajšnji listi objavili dolge članke, v katerih povzemajo glavne politične momente, sprčo katerih je prišlo do sedanje vojne. Predvsem opozarjajo na sovjetsko ekspanzijo proti zapadu, na komunistično nevarnost za vso Evropo in na potrebo, da se Evropa vsega tega ubrani.

»Münchner Neueste Nachrichten« obeležuje dogodke od oktobra dalje takole: Pest nemške oborožene sile se je tik pred njim že dvignila, da prizadene sovražniku poslednji udarec, ko je neopravičljiva usoda bliskovito zadržala. Zima je spremenila zemljo v ogromno močvirje, na katerem so se zaustavile operacije motoriziranih kolon. Z zmagi, ki je bila že pred vrati, je moralo nemško poveljništvo odnehati pred silo narave in odrediti, da se zavzamejo zimske postojanke. Prehodni tedni so bili najbolj kritični v vsem vzhodnem pohodu, ker je sovražnik takoj spoznal nepričakovano prednost, ki mu jo je dala zima. List opozarja na dolgo zimsko obrambo in na žrtve, ki so jih nemški vojniki doprinesli v Rusiji. Cim pa se je zima končala, je nemška vojska nadaljevala borbo z bitkami za Kerč in pri Harkovu. Ta borba se bo morala zaključiti z boljševiskim porazom.

katerem so se zaustavile operacije motoriziranih kolon. Z zmagi, ki je bila že pred vrati, je moralo nemško poveljništvo odnehati pred silo narave in odrediti, da se zavzamejo zimske postojanke. Prehodni tedni so bili najbolj kritični v vsem vzhodnem pohodu, ker je sovražnik takoj spoznal nepričakovano prednost, ki mu jo je dala zima. List opozarja na dolgo zimsko obrambo in na žrtve, ki so jih nemški vojniki doprinesli v Rusiji. Cim pa se je zima končala, je nemška vojska nadaljevala borbo z bitkami za Kerč in pri Harkovu. Ta borba se bo morala zaključiti z boljševiskim porazom.

### Valutna konvencija z Vatikanom

Rim, 21. junija. s. Včeraj dopoldne sta v finančnem ministrstvu zastopnika Vatikana Eksc. msgr. Francesco Borgonconi Duca, titularni nadškof heraklejski in apostolski nuncij pri italijanskem dvoru ter finančni minister, oba opremljena z vsemi pooblastili, podpisala novo valutno konvencijo med Vatikanom in Kraljevino Italijo. Prisotnih je bilo tudi nekaj višjih funkcionarjev Vatikana in finančnega ministrstva. Konvencija bo veljala 10 let.

### Zdravje papeža gre na bolje

Vatikan, 21. junija. s. Zdravstveno stanje papeža Pija XII. se stalno izboljšuje. Včeraj jutraj je sprejel državnega tajnika kardinala Magliona in je govoril z njim o tekočih poslih. Ob priliki te avdijenca mu je čestital tudi h. gođu, ki ga danes obhaja. Izrazil mu je svoje navije priznanje za delo, ki ga opravlja v korist cerkve. Pozneje so kardinalu čestitali tudi funkcionarji državnega tajništva in vatikanski diplomatje.

### SPORT

### Dva velika in 18 malih klubov je imelo včeraj še trde borbe na nogometnih igriščih

Ceprav se je preteklo nedeljo že končal najvažnejši del prvenstvenega tekmovanja in je bil po skoraj 8-mesečnih uslabenih nazadje le oddan najpomembnejši nagib iz italijanskega nogometnega sporta najbolj zaslužnemu kandidatu, enajststorijski Rome iz Rima, se zaradi tega niti včeraj in tudi pozneje ne bo ustavilo življenje po nogometnih igriščih Italije.

Trenutno potekata razen tekem za točke v diviziji A še dve ofitni konkurenci, in sicer tekmovanje za italijanski pokal in pa

prvenstveni ples v diviziji B, kjer je udeležencev 18 in manjkajo do zaključka prvenstva še štiri nedelje.

Glavna pozornost nogometne publike je včeraj gotovo veljala prvemu finalu v Milanu za italijanski pokal, ki sta ga v Milanu igrala Lazio in Juventus. Še osmič je letos na sporedu ta drugi najvažnejši dvoboj med vsemi ofitnimi nastopi najboljših nogometašev in že osmič se ponavlja to srečanje tako, da v njem ne sodelujejo zmagovalci iz prvenstva in tudi ne naj-

### Razdelitev nagrad za umetniško-kulturno tekmovanje Dopulavora

Dne 24. junija bo v prostorih Dopulavora Oboroženih sil nagraditev najboljših udeležencev v umetniško-kulturnih tekmah, ki jih je organiziral Dopulavoro sam na dan Dneva Vojaka. Nagrada dela bodo razstavljena v prostorih Dopulavora. Manifestacija se bo zaključila s kinematografsko predstavo za čete.

vidnejši udeleženci iz prvenstvene tabele. Prav za prav je ta pojav že čisto tradicionalen v tem tekmovanju, mimo tega, da se vsako leto dogaja, da tudi zmagovalec prejšnjega leta (to je v tem primeru Venezia) ni nikoli prišel tako daleč, da bi branil lovoriko v finalni borbi. Tudi letos pripadeta oba finalist iz tega tekmovanja povprečnemu razredu iz prve italijanske divizije, čeprav sta v teku sezone pokazala marsikdaj prav odločne poteze, potem pa spet zalrgala raztrgano in brez vsake volje. Ne glede na to pa sta v večerajšnji tekmi gotovo spet pokazala vse, kar sta mogla, saj je zmaga v tem tekmovanju le malo manj važna, kakor v prvenstvu samem.

Napovedi o večerajšnjem izidu ni pisati lahko, ker se morata obe enajststorijski smatrati za precej izravnanji. Pri vsem tem pa je imel Milano prednost domačega igrišča in to mu je morda pomagalo do prvega uspeha. Če tega uspeha ni pokazal v številnih dovolj visoko, potem bo brzokone še bolj odločilna povratna tekma v tem finalu, ki bo teden dni pozneje na igrišču Juventusa v Turinu.

### Na prekretnu v diviziji B

Se štiri nedelje manjkajo do konca prvenstvenega tekmovanja v nižji diviziji, toda pravi odgovor, kdo bo letos zasedel prvo in predvsem drugo mesto med temi kandidati, je brzokone dala že večerajšnja tekma med Pescaro in Padova na igrišču Pescara. Aburški nogometaši so včeraj trčili na neposrednega rivala Padova, ki sedi trenutno na drugem mestu pred njimi, in so lahko z morebitno zmago prebrodili zadnji zapreko. Da bo to mesto dokončno ostalo njim. Odigrati bodo morali sicer še vsi trije po tri tekme do pravega konca, toda bodoči razpored kaže vse bolj na uspeh Pescare kakor pa Padova. Če bo šlo vse tako, kakor računajo domači strokovnjaki, potem bi morali od jutri dalje že s precejšnjo gotovostjo trdit, da bosta drugo sezono delali družbo v diviziji A enajststorijski Barija in Pescara iz divizije B.

Ostali del sporeda je imel tudi nekaj zanimivih srečanj, med njimi najbolj ono, v katerem je bila Vicenza doma angažirana proti Novari. Manj odločilnega, zato pa zelo prestižnega pomena, je bil tudi rezultat tekme med Brescia in Barijem na igrišču slednjega.

Pari večerajšnje nedelje so bili v ostalem razporejeni takole:

**V Pescari: Pescara-Padova, v Alessandrii: Alessandria-Pisa, v Spezi: Spezia-Fiumana, v Vicenzi: Vicenza-Novara, v Savoni: Savona-Fanfulla, v Bariju: Bari-Brescia, v Udinah: Udinese-Lucchese, v Pratu: Prato-Siena in v Busto Arsiziu: Pro Patria-Reggiana.**

### Idealen sportnik

Na vprašanje o idealnem sportniku, ki se sliši tolikokrat, dobivamo navadno odgovore, češ da je idealen sportnik kakor pravi »človek brez živcev«. Če se pomisli natančneje, je res baš obratno, kajti dober sportnik mora imeti utripen živčni sistem, iz katerega šele lahko črpa vse potrebne energije, da je njegov duh poln potrebne borbenosti, njegovo telo pa dovolj močno, da lahko premagava vse velike napore v vsaki posamezni fazi sportne borbe.

Kritična o človeku brez živcev velja vsekakor samo toliko, kolikor mora sportnik tekmovalec zmerom do skrajnosti obvladati svoje živce, in sicer tem bolj in tem temeljiteje. Čim bolj se je približal velikim uspehom in zvenečim naslovom. Idealen sportnik ima torej zelo dobre živce, ne sme pa biti nervozen.

### ČISTO NA KRATKO

V Atenah so imeli nedavno v navzočnosti številnih ofitelnih predstavnikov r-ma sportna tekmovanja nemški in italijanski vojniki. Med številnimi podrobniimi izidi teh srečanj je vredno zabeležiti neometno zmago, ki so jo tamkaj s 6:1 zabeležili Italijani nad Nemci.

Hrvatski rokometiški, ki so se prav za prav šele v zadnjem letu v večjem številu potavili na terenu, so se sred kratkim spustili kar na mednarodni teren. Njihova reprezentanca je pred tednom dni pred 20.000 gledalci nastopila proti eliti Madžarske v predtekmi, ki je bila odpravljena kot uvod v mednarodno tekmo med Madžari in Hrvati v Budimpešti. Madžarski rokometiški so imeli v tem dvoboju precej lahke nosel in so Hrvate odpravili z okroglim izidom 9:0 (4-0).

Generalni komisar za francoski sport se bo balje na pobudo svojega šefa polkovnika Pascoeta v kratkem preselil iz Vichyja v Pariz. Kakor urlo, se bo dalo iz stare francoske prestolnice vse bolje povezati vse francoske sportne sile kakor doslej.

Brodolomci, ki nočejo biti rešeni. Iz Južne Amerike je sporočil kapitan španske ladje, ki prevaža bencin in se imenuje »Trece de Diciembre«, da je preteklo nedeljo srečal rešilni čoln s 23 brodolomci z norveškega parnika »South-Afrika«. Kapitan jih je takoj povabil na svojo ladjo, toda brodolomci so povabilo odklonili. Nato jim je španski kapitan izročil potrebna živila, v ostalem pa so bili brodolomci dobro opremljeni. Španska ladja je nato nadaljevala svojo pot v Evropo. Čudno zadržanje brodolomcev se dá razlagati s tem, da se boje onovnega napada od strani podmornic, če bi se vkrcali na ladjo, ki prevaža bencin.

Odpravljane se v Nemčiji zelo strogo kaznuje, o čemer pričča zlasti naslednji najnovejši primer: 46letna Hedvika Leitenbauerja iz Donawitza je se celo desetletje bavila poklicno s tem, da je odpravljala nerojene otroke med angelčke. Pred sodiščem v Leobnu so ji zanesljivo dokazali 12 takih grehov. V enem primeru je nesrečna mati umrla. Hedvika je bila zdaj obsojena na 8 let težke ječe.

### Divieto di circolazione e di sosta entro la profondità di un chilometro lungo le linee ferroviarie

L'Alto Commissario per la provincia di Lubiana

Il Comandante dell'XI° Corpo d'Armata visto l'articolo 3 del R. D.-L. 3 maggio 1941-XIX, n. 291,

visto il Bando del Duce 29 settembre 1941-XIX pubblicato nella «Gazzetta Ufficiale» del 30 settembre 1941-XIX, n. 231, concernente disposizioni penali per la tutela dei luoghi o cose d'interesse militare, vista l'ordinanza 30 ottobre 1941-XX, n. 135, concernente la disciplina della circolazione,

ritenuta la necessità di limitare per ragioni militari e di sicurezza pubblica la circolazione e la sosta nelle prossimità delle linee ferroviarie della provincia, per la materia che a ciascuno compete, ordinano:

Art. 1. La circolazione e la sosta in aperta campagna per la profondità di un chilometro su entrambi i lati di tutte le linee ferroviarie della provincia sono assolutamente vietate nelle ore del coprifuoco.

Art. 2. Gli abitanti di agglomerati di case

o di case isolate trovantis entro il chilometro di divieto possono continuare a trattenervisi, ma non devono per nessuna ragione circolare e sostare nei campi, sui prati e nei boschi della zona.

Art. 3. Contro chiunque, esclusa l'eccezione di cui all'articolo precedente, è colto a transitare o a sostare nella zona di divieto è fatto uso delle armi senza avviso o intimidazione alcuna.

Art. 4. I contravventori alle disposizioni della presente ordinanza sono puniti, quando il fatto non costituisce più grave reato, con l'arresto fino a due anni o con l'ammenda fino a Lire 5.000.

La cognizione dei reati appartiene al Tribunale Militare di Guerra della II Armata - Sezione di Lubiana.

Art. 5. La presente ordinanza entra in vigore il giorno della sua affissione.

Lubiana, 20 giugno 1942-XX.

Il Generale Comandante dell'XI° Corpo d'Armata per la Provincia di Lubiana

Mario Robotti Emilio Grazioli

### Prepoved kroženja in postajanja na ozemlju v širini enega kilometra ob železniških progah

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino in Poveljnik XI. Armadnega Zbora

na podstavi člena 3. kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XIX št. 291,

na podstavi Ducejevega razglašja z dne 29. septembra 1941-XIX, objavljenega v uradnem listu »Gazzetta Ufficiale« z dne 30. septembra 1941-XIX št. 231, nanašajočega se na kazenske odredbe v zaščito krajev ali stvari vojaškega pomena, glede na naredbo z dne 30. oktobra 1941-XX št. 135, nanašajočo se na predpise za promet,

smatrajoča za potrebno, da se iz vojaških razlogov in ozirov javne varnosti omejita kroženje in postajanje v neposredni bližini železniških prog pokrajine in vsak po svoji pristojnosti odredjata:

Člen 1. Kroženje in postajanje na prostem polju v širini erega kilometra na obeh straneh vseh železniških prog pokrajine sta v urah nočne prometne zapore povsem prepovedana.

Člen 2. Prebivalci hišnih skupin ali osamljenih hiš, stoječih v prepovedanem kilometru, smejo še nadalje bivati v njih, nikakor pa ne smejo krožiti in postajati po njih, travnikih in gozdovih tega pasu.

Člen 3. Zoper vsakogar, razen zoper po prednjem členu izzete osebe, ki se zaloti, da prehaja ali postaja v prepovedanem pasu, se uporabijo orožje brez kakršnega koli opozorila ali poziva.

Člen 4. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo, če ni dejanje huje kaznjivo, z zapornico do dveh let ali v denarju do 5000 lir.

Za soljenje kaznivih dejanj je pristojno vojaško vojno sodišče II. armade, ljubljanski odesk.

Člen 5. Ta naredba stopi v veljavo na dan, ko se nabije.

Ljubljana dne 20. junija 1942-XX.

General Poveljnik Visoki Komisar XI. Armadnega Zbora za Ljublj. pokrajino Mario Robotti Emilio Grazioli

## Ljubljanska nedelja

Ljubljana, 21. junija.

Za vremensko ravnotežje nasproti nekaterim sončnim tednom, ki nam jih je naklonila letošnja pomlad, smo zdaj imeli teden oblačnega in delno deževnega vremena. Odraže pa se je zlasti v soboto spet ogrelo in v nedeljskem jutru je beležil toplomer spet prav visoko temperaturo. Nebo pa je še nadalje zamreženo in tako se nam tudi današnje nedeljo ni bilo nadejati lepega vremena, čeprav zaenkrat ni bilo padavin. Kopalna sezona je začasno prekinjena, zato pa so meščani tem bolj marljivi na svojih majhnih »farmah«. Ljubljanski »kmetje«, ki imajo travnike izven Ljubljane, v glavnem na Barju, so ta teden srečno spravili seno v mesto.

Umetniška razstava Franceta Goršeta in Mihe Maleša v Jakopičevem paviljonu je na željo mnogih ljubiteljev naše umetnosti, ki še do sedaj niso imeli prilike, da si ogledajo to pomembno razstavo, podaljšana do konca tega meseca, to je do torka, 30. junija. Opozorjamo na to in priporočamo to pomembno razstavo! Tudi zrebanje — izmed vsaj 50 obiskovalcev bo po eden zadel umetniško podobo, ki je na ogled v razstavnih prostorih — bo zaradi tega šele ob zaključku razstave.

V soboto okrog polдне se je pripetila v Stanu in domu nesreča, ki k sreči ni imela hujših posledic. Na dvorišču hiše št. 2 v Idrjski ulici so se igrali otroci, med njimi tudi 6-letni Drejček Goršič. Drejček in en njegov vrstnik sta splezala na okno, da bi na njem sedela. Na okno je hotel splezati še tretji, pri tem pa se je zgodilo, da sta mali Drejček in njegov tovariš padla z okna. Drejček je pri tem tako nesrečno padel ob neki voz, da si je močno ranil čeljusti in usta. Bil je prepeljan v splošno bolnišnico, kjer so mu rane zašili.

### Novomeški dogodki

Novo mesto, 21. junija.

Solska vrata se zapirajo. Novomeška državna gimnazija in kandijsko trgovsko učilišče sta te dni končali z rednim šolskim poukom ter se dilažno zdaj pripravljata na završne izpite. Uspehi so po dosedanjih izgleh na obeh zavodih dokaj dobri in je velika večina učencev izdelala razred. Z odhodom dijakov so mestne ulice postale kar nekoliko bolj zapuščene in mesto že dobiiva svoje običajno poletno lice. Učencem, ki ne polagajo završnih izpitov, bodo spričevala razdeljena 30. junija, dočim bodo završni izpiti v prvi polovici julija.

Sele nedavno ustanovljeni občinski podporni odbor je pričel prav živahno delati in je posebno v maju pokazal izredno delavnost. V tem mesecu je odbor prejel 48 prošelj za podporo, od katerih je bilo 40 ugodno rešenih, 2 sta bila zavrnjena, 6 prošelj pa je bilo predao v rešitev okoliških občinskih podpornim odborom, v čijih pristojnost so spadali prošlji. V maju je odbor razdelil 58 bonov za živila po 100 in 50 lir, v skupni vrednosti 4200 lir, 9 bonov za obleke, v skupni vrednosti 600 lir, 2 bona za obujala v skupni vrednosti 200 lir in 1 denarno podporo za 50 lir. Skupno je odbor podpral v mesecu maju 40 revežev, med katere je razdelil podpore v skupnem znesku 5050 lir. Do 15. junija pa je število podpirancev novomeškega občinskega podpornega odbora že doseglo številko 64 oseb, kar predstavlja daleko največje število podpirancev v zadnjih letih.

Na Krupi pri Semiču je pomagal pri delu v žagi 14letni posestniški sin Jože Plut iz Starihovega vrha pri Semiču. Po nesreči pa je zašel z roko med žago, ki mu je obrezala vse prste na levi, in je moral biti prepeljan v kandijsko bolnišnico.

### Naše gledališče

DRAMA

Ponedeljek, 22. junija: Zaprt.

Torek, 23. junija ob 17.30: Sola za žene. Red Tork.

Sreda, 24. junija ob 17.30: Kraj na Betajnovi. Red Sreda.

Četrtek, 25. junija, ob 17.30: Vdova Rošinka. Red B.

Sobota, 27. junija, ob 17. uri: Krišpin in njegova botra. Premiera. Red Premier-ski.

J. P. Meliere: Sola za žene. Dramatik je orisal v tej petdesetletni komediji tip baročnega meščana, s fiksnim idejo, da bo v zakonu goljufan. Vzgraja si mlado dekle po principih stroge morale, da bi napravil iz nje vzorno ženo. Nad njegovimi razumskimi prizadevanji pa zmaga čustvo ljubezni in nepodkupljivost mladosti. Glavni vlogi igra Edvard Gregor in Ančka Levaričeva. Režiser in inscenator ing. R. Stupica. Muzikalne intermezze igra pianist Bojan Adamič.

OPERA

Ponedeljek, 22. junija: Zaprt.

Torek, 23. junija ob 17.: Madame Butterfly. Izven. Gostovanje Zlate Gjungenčeve. Cene od 24 lir navzdol.

Sreda, 24. junija: Zaprt.

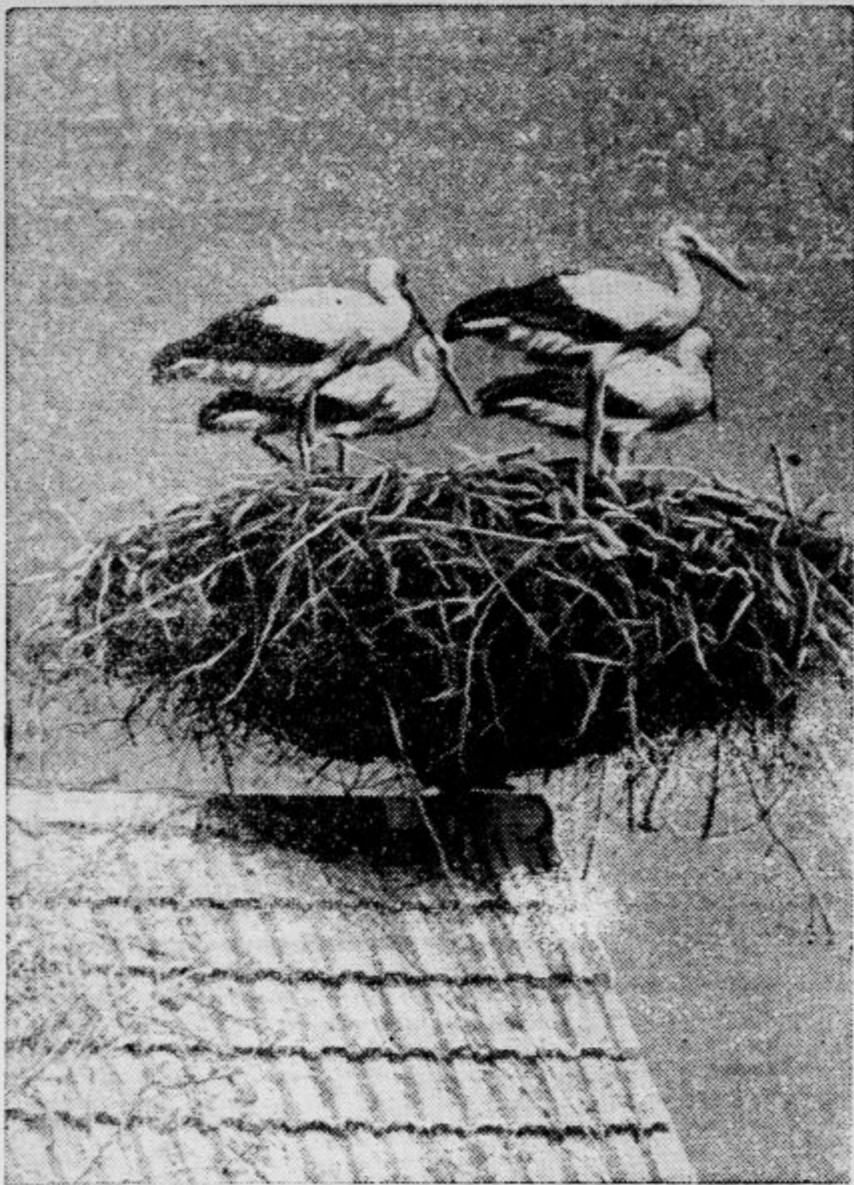
Četrtek, 25. junija ob 16.30: Faust. Red Četrtek.

Petek, 26. junija: Zaprt. (Generalka.)

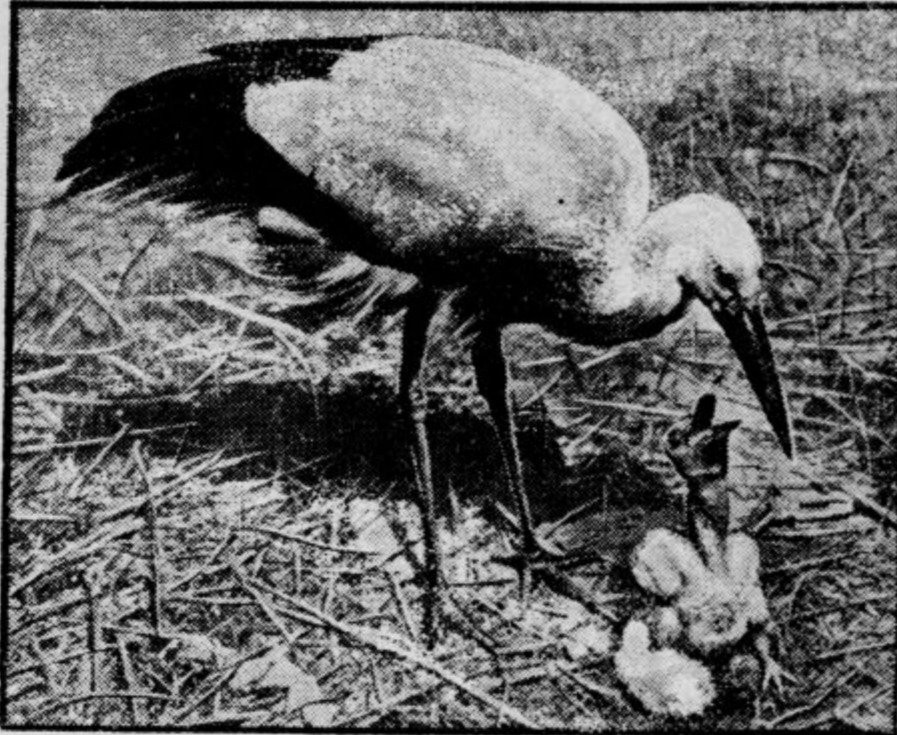
Zadnje gostovanje Zlate Gjungenčeve bo v torek 23. t. m. Peka bo naslovno partijo v Puccinijevi operi »Madame Butterfly«. Ta lik spada med tiste stvaritve s katerimi je postala Gjungenčeva posebno popularna v najširših krogih ljubiteljev opere. V Butterfly, tej eksotični partiji, se nudi pevka možnost nadvse bogatega muzikalnega in igralskega izražanja, Gjungenčeva je vložila vanjo vse svoje bogate odreske izkušnje, tenkočutnost svoje inteligence in svoj umetniški instinkt ter ustvarila podobo Butterfly, ki je ostala občinstvu v najlepšem spominu. Opozarjamo, naj si občinstvo pravčasno zagotovi vstopnice za njeno zadnje gostovanje.

Italijanski mladinski voditelji na Madž





# Štorklje izumirajo



Razen običajnih živali so stalne spremljvalke človeka tudi nekatere ptice, da omenimo samo vrabce in lastovice, ki jih ne manjka prav v nobenem kraju. Včasih smo lahko prištevali mednje tudi štorklje, ali zadnja desetletja ta lepa žival čedalje bolj izginja in je na primer okrog naših naselij že skoraj ne poznamo več. V Prekmurju, po Hrvaškem in zlasti v nižavah ob Donavi so pa štorklje še vedno prav domače. Prirodoslovec Küster pravi, da spada štorklja med tiste živali, ki so tako ravezane na človeka, da izven njegovih bivališč skoraj ne niso več v stanju ohranjavati svoje vrste.

Lastovrice so v milih tisočletjih lepila svoja gnezda po skalovju, štorklje so pa gnezdirje po drevmu, kakor se zdaj nekateri njihove sorodnice. Dandanašnji pa grade gnezda skoraj izključno samo še na umetnih zgradbah, na strehah in stolpih. Čelo tako so se že pomehkužile, da jim mora človek preskrbeti primerno podlago za gnezda. Na strehe pritrjujejo ljudje v ta namen koleca in podobne predmete, kar velja za nekakšno vdano povabilo na človeško gostoljubnost. V ljudski veri namreč prinaša štorklja srečo kakor malokatera žival in zato je povsod deležna zaščite. Sicer pa je štorklja res tudi edinstveno tesno prepletena s človeškim mišljenjem, pri nas še ne toliko, kolikor pri nekaterih primitivnejših ljudstvih. V muslimanskih deželah velja skoraj za sveto žival. Priljudnost štorklje je tolikšna, da se dostikrat popolnoma izbeži prirojene plahosti in postane čisto domača. Često se pridruži kokošim na dvorišču in se kreta med njimi, kakor da bi bila iz njihove družine in tudi sama domača žival z vsemi drugimi, ki jih redi človek pod svojim krovom.

Bližnja sorodnica naše štorklje je vzhodnoazijska štorklja, ki gnezdi še po drevesih. Isto velja za sudansko domačo štorkljo, ki se že bolj drži človeških naselij. Enako se bolj in bolj približujejo človeku tudi druge sorodnice naše štorklje, na primer indska gojišasta štorklja, ki opravlja tudi službo nekakega cestnega pometalca, je pa vendar vajena živeti še brez človeške pomoči.

Kakor rečeno, zadnji čas štorklje iz civiliziranih krajev čedalje bolj izginjajo. Zlasti velja to za srednjo in zapadno Evropo. V nekaterih državah, na primer v Nemčiji in Švici, kjer vodijo o tem izseljevanju natančno statistiko, so dognali, da se je v nekaterih krajih zmanjšalo število gnezd v nekaj desetletjih za 40 do 70%, kar znači, da nam bodo te lepe ptice kmalu le še bele vrane.

Kaj utegne biti vzrok tako naglega propadanja štorklje? Morda naraščajoče število masivnih, zidanih poslopj, ki ne nudijo štorklji toliko udobnosti kakor lesene in slamnate strehe? Nerediteljno se s starijimi poslopjem vred potere tudi gnezdo, ki se ga ljudem iz raznih vzrokov ne zdi vredno več obnoviti. Na ta način seveda so štorklje, ki si že skoraj ne znajo več same pomagati, prisiljene preseliti se drugam. Ali vseeno se opaža tudi tamkaj, kjer ne manjka ugodnih prilik za gnezdenje, da ostajajo strehe vedno bolj prazne. Račun-

nalo se je že tudi, da morda pogine največ štorkelj med preseljevanjem na jug. Obročkanje ptic je žal potrdilo to domnevo. V južnih deželah jih love menda kakor lastovice, razen tega pa se jih po vsej priliki tudi mnogo zastrupi v Afriki, ker se tamkaj v pretežni meri hranijo od potujočih kobilic, ki pa so jih zadnja desetletja na debelo zastrupljevali z arsenikom, da so zajezili njih invazijo.

Slednjič je eden izmed poglavitnih vzrokov propadanja štorkelj tudi ta, da se je v Evropi razširilo že mnogo razsežnih močvirij, ki so štorklje najizdatnejše zalagala s hrano. Dejstvo je namreč, da je starij štorkljam dostikrat že zelo težko znesti mladičem zadostno množino hrane in le redka so leta, da večina zaroda ne pogine od lakote. Kadar pa so prehranjevalne prilike izredno ugodne, se tudi še zdaj razvije nenavadno mnogo mladičev.

Zanimivo je, da v težkih letih stari sami pomore svoje slabotne in bolehnate potomce, kar je redek primer tako strogega nadzorstva rojstev v živalskem svetu. Vrh vsega tega pa so tudi še gnezda tako izpostavljena silam vremena, da se čisto razdero, pri čemer pogine seveda tudi zarod. Morda tudi že od narave ugaša njih življenjska sila, zakaj dostikrat se opaža, da si zlasti v naših krajih štorklje že nič več ne prizadevajo urediti si dužinsko življenje, marveč se rajši samotarsko potikajo po travnikih in močvirjih.

V splošnem se štorklja izogiba goratih pokrajin. Ljubša so ji morska obrežja in prostrane rečne ravni. Na severu sega njen rod do južne Švedske, z zapada pa se je že močno izselila in je na Angleškem in v pretežnem delu Francije že skoraj ni več. Opaža se, da se preseljuje štorklja zmerom bolj proti vzhodu, kjer se je udomačila celo v krajih, kjer je še do nedavna ni bilo. Tako je n. pr. pred sedanjo vojno začela gnezdit se celo v okolici Moskve.

Kako lep je pogled na jate štorkelj, ko pozno poleti ali pa prve pomladanske tedne prijadrajo visoko v zraku proti daljnemu cilju! Od konca avgusta do začetka aprila se drže na jugu, in sicer globoko v osrčju Afrike. Spomladi pa se pari vrnejo večinom v stara gnezda. Samica izleže kaka štiri jajčeca, iz katerih se v mesecu dni izležejo mladiči. Za stara dva se v teje dobi začno skrbti, ki so pri kraju šele čez kak poltretji mesec, ko mladi zarod zapusti gnezdo, čeprav se je že poprej delj časa postavljala na lastne noge. H koncu poletja se zbera na določenem kraju vse štorklje tistega kraja, da se dvignejo na skupno potovanje proti jugu. Štorklje potujejo samo podnevi in napravijo kakih 120 do 200 km na dan. Drže se vselej določene smeri, ki je že kar tradicionalna in se mladiči navadijo nanjo od starejših. Evropske štorklje uporabljajo dve smeri. One, ki gnezdi vzhodno od reke Wesere, se selijo preko Balkana, Male Azije, Sirije, Palestine in vzdolž Sueškega prekopa. Zapadno od Wesere naseljene ptice pa preko Francije in Španije. Le danske štorklje se selijo izmenoma po eni ali drugi poti. Pri tem

se večinoma drže velikih veletokov, kjer se jim obeta obilica hrane. Še sredi preteklega stoletja so se baje selile štorklje tudi preko Italije, zdaj jih pa tamkaj že dolgo niso opazovali.

V nasprotju z našo belo štorkljo, ki se drži človeka, živi v nekaterih delih vzhodne Evrope in ponekod v Aziji črna štorklja, ki je čisto samotarske narave in se rajši zadržuje po samotnih gozdovih. Še nekaj 14 njenih sorodnic živi v Aziji, Afriki in tropskih predelih Amerike. Med štorklje spada tudi golovrati mrhovinojedeč marabu, ki je pa navzlic svojemu modrijanskemu videzu velik bedač.



Lepota in zdravje med košnjo in žetvijo na Barju

## Japonski Ahil

V sodobnih vojnah dežele vzhajajočega sonca še zmerom živi stara vrednost Daimojev, Samurajev in Ronilov, princev, vojščakov in viteзов preteklosti, katerih slava ne bo izgorela v epinem patriotizmu za Dai-Nippon, za veliko Japonsko. Noben narod ni tako zvesto ohranil kulta umrlih, nobeno cesarstvo nima tako dolgo neprekinjene dinastije, katere začelki se izgubljajo v temo preteklih stoletij in segajo v današnje dni. Tako se preteklost, sedanost in prihodnost vežejo med seboj.

Mnogo starih herojev ima Japonska. Pred vsemi pa stoji drzen in mogočen žiti, ki je po nekaterih posebnostih svojega homeričnega obstanka imenovan japonski Ahil. To je bil eden izmed enajstih sinov cesarja Keikója iz družine Jamato in je živel pred 19. stoletji, v času, ko se je iz obilice plemen na blagoslovljenem arhipelagu porajal današnji japonski narod. Keikó je bil orjak in voditelj svojega ljudstva v vojni proti barbarom Humaso in prvotnim prebivalcem Ainojev s severa. Njegov sin pa ga je še prekašal v vsakem pogledu, čeravno je bil brezmejno vdan njemu, ki ni bil samo njegov roditelj, marveč tudi Tenno, kralj neba in cesar.

In prav ta slepa vdanost je bila povod prvemu tragičnemu dogodku. Herojev bratrdvojnik je bil po takratnih običajih poslan, da bi si poiskal ljubkih mladičev za novo očetovo ženitovanje. Mladi kraljevski sin pa jih je rajši sam poročil. Toda takoj ga je izsledil njegov junaški dvojnik Jamato, da opere očetovsko in cesarsko čast. Lovil je krivca in ga od svete jeze prevzel ubil, razsekal na drobne kose in jih potem razmetal na vse strani.

Moričevi podvigi proti tujcem so kmalu oprali madež družinske krvi. Preoblečen v žensko se je mladi Jamato priplazil v taborišče divjih Humasov. Noč je. Sovražniki so pred njim okrog ognja pijani saka-keja iz riža narejena opojne pijače. In neznan gostja pleše, igra in poje zanje, dokler jih ne osvoji. Ko se črne roke barbarov med divjim smehom iztegnejo, da bi jo zagrabile, se izpod ženskega oblačila zaliska ostrina meča in v naslednjem trenutku se prične pokolj. Eden izmed glavarjev v zadnjem zdihljaju zavpije v junakov razkrinkani obraz: »Jamato — Take!« To bi po naše pomenilo: »Ti si najvrednejši izmed Jamatov.« Od takrat je heroj postal povsod in zave Jamato — Take in prav

s tem imenom je vodil viteško vojsko v legendarni desetletni odpravi proti divjim Ainom. Za pasom mu je visel čarobni meč, ki mu ga je bila darovala njegova teta Hime, velika svečenica templja Ise, ista teta, ki mu je bila dala žensko obleko, da se je vtihtopil v sovražni tabor. Čarobni meč je bil last boga viharjev in ga je bila svečenica nekoga dne našla v repu praviljčnega zmaja. Tisti meč še danes predstavlja enega izmed treh simbolov cesarske oblasti. V junakovih rokah je meč dobil značilni naslov: »Kosec trave.« To pa zato, ker se je nekdo pripetilo, da so Aini zažgali travnike in je Jamato s svojim čarobnim mečem pokosil travo in na ta način omejil požar. Še več: veter se je obrnil in gnal ogenj proti sovražnikom.

Japonski Ahil je imel tudi čarobno kamnitico, ki je bilo prav tako dar njegove tete. Deset let se je boril proti ljudem, zverem in naravi. In pesem junaške mladosti Japonske je obenem pesem izvora nežne japonske žene. Zakaj Jamato-Take je imel sladko nevesto Tahibano Hime, ki ga je spremljala, ko je na čelu svoje vojske plul skozi preliv Uraga v zalivu Jedo (Tokio). Nepredvidna junakova beseda zaradi temne preliwa je razžalila morske boga, ki je takoj poslal strahovito nevihto. Potop vsega brodovlja je bil neizbežen, toda zvesta družica je vedela, kaj je njena največja dolžnost. Zavila se je v preproge, da je ne bi prepoznale mozeve oči in planila v razbesne valove. Tako je s prostovoljnimi žrtvovanjem pomirila razžaljeno božanstvo.

Višje sile so zahtevale, da je Jamato umrl komaj 30 let star. Po svojih najboljših slavnih dejanjih je junak stopal na vrh gore a pot mu je kazal skrivnostno bel pes, ki se je bil pojavil kar na lepem. Neverjetno, kako visoko vrednost imajo psi v japonski zgodovini. Bila je doba, ko je država določila celo posebne davke za rejo psov in o njih hranili z ribami in pticami. Premnogi psi so imeli celo posebne vozičke, s katerimi so jih lastniki vozili na izprehod. Bila pa je tudi doba, ko so morali tisoči in tisoči v zapor, ker so se kakorkoli pregrešili proti zvestim četvernožcem.

Beli pes je torej vodil Jamato njegovi usodi naproti. Kakor v zgodovini vseh primitivnih narodov ovijajo nadnaravne sile vsako epizodo življenja v tenčico bajke, tako je bilo tudi z japonskimi junaki. Padomni duhoviti gore so zastavili Jamatu korak v bližki devjega merjasca, nevarne kače in zastrupljenega oblaka. Iznemogel, ranjen, trpeč se je vrnil na obalo polotočka Ise, legel na tla in v agoniji poslal proti visokemu nebu, kamor se bo njegova duša v kratkem sprostila v obliki bele čaplje, svoj zadnji hrepeneti vzdih: »Srečne so moje oči, da morejo gledati oblake, ki prihajajo iz moje domovine!« Cesarskemu roditelju je še sponočil: »Jaz ležim na mrzlih, odkritih poljih, toda ne bojim se smrti. Objokujem samo to, da se ne morem predstaviti tebi in ti predložiti svojega poročila.«

Tako je govoril glas dolžnosti. Japonska ga je sveto sprejela in ohranila skozi stoletja.

## Tihi ocean zelo nemiren

Ze iz davnih časov je znano, da mnoga imena kakega mesta, kraja ali česa drugega niso primerna. Ko je leta 1521. pomorščak Magalhaes zaplul s svojo ladjo v vodo Tihega ali Velikega oceana, je bilo lepo vreme in morje nenavadno mirno, da je novo odkrito morje brz imenoval »tiho«. Na ta način je povečal zbirko stvari, ki niso napačna imena, in morda tudi postavil rekord, ker o mirnosti v zvezi s Tihim oceanom ni mogoče govoriti. Tihi ocean je v resnici tako nemiren, da stari pomorščaki, ki so na svojih ladjah prepluli že vsa morja, ne poznajo nemirnejšega. Poleg tega ima Tihi ocean še celo vrsto neobičajnosti.

Med te spadajo **stebri vode**, ki se dvigajo pod nebo. Besno se vrtijo okrog svoje osi, so črne barve in prisilijo ladjo, da spremeni svojo smer. Ti nenavadni vodnj stebri bi se dali uničiti s topovskim strelom, kar pa za potniške in trgovecke ladje ne pride v poštev, ker so, kakor znano, neoborožene. Pravijo, da gorje ladj, ki zadene v tak vodnj steber.

V prelivu Malake pa doživljajo mornarji še večja presenečenja. Morje začne nepričakovano bruhati velike skale, vsa okolica pa zažari, kakor da bi voda gorela. Odkod to? Ugotovili so, da je na tem področju Tihega oceana pod morsko gladino, še zmeraj nad 100 zelo delavnih ognjenikov.

Poleg delujočih ognjenikov, po katerih bi se lahko imenoval Tihi ocean tudi »Ocean ognjenega obroča«, ker je na njegovih mejah še premnogo drugih neugasilih ognjenikov, so zelo važni strahoviti **podmorski potresi**. Na odprtem morju niso nevarni. V bližini obale pa lahko povzročijo nepopisno škodo. Da, koliko škode so povzročili in koliko človeških žrtv so pač že zahtevali podmorski potresi na Japonskem in na obalah Kalifornije, Čileja in Peruja!

Ne smemo pozabiti **monsumov**, vetrov, ki pihajo od aprila do oktobra v južno zapadni, od novembra do marca pa v severno vzhodni smeri. Prinašajo ogromne količine dežja. Tem vetrovom je treba dodati še zapadnik, ki v nekaterih predelih dviga 12 do 13 metrov visoke valove, z grebenom dolgim pol kilometra.

Kaj pa **taifuni**? Drvijo s hitrostjo 185 km in jih spremlja strahovit dež. Od julija do oktobra mnogokrat obiščejo južno-vzhodni del Japonske, kjer napravijo veliko škodo.

Od ameriške do kitajske obale so zelo pogoste nevihte, ki ne napovedujejo svojega prihoda z zunanji znaki, kakor smo tega vajeni pri nas. Iz oblakov izvijajo v morje silne strele izrazitih ciklaskastih oblik in se iz morja spet vračajo v oblake, spremlja pa jih treskanje in grmenje, kakršnega ne slišimo nikjer drugod na zemlji. Pravijo, da so na Tihem oceanu bliski tako svetli, da jemljejo vid, grmenje pa tako močno, da bi skoraj predrlo bobenček v ušesu!

Nadaljna zanimivost je »**prozorni dež**«, ki se pojavi ponoči. Tak dež nastane, kadar se vroč in vlažni zrak dvigne iznad morske površine v stratosferske višine, odkoder začne deževati. Tu opazamo še dve posebnosti: da dežuje z jasnega neba; opaziti ni niti enega oblaka; pred tem dežjem ne obvaruje še tako dober čeznik.

tesnejše notranje vezi do knjige, ki vplivajo globoko na njegovo duševnost. S knjigo hoče ubežati vsakdanjosti, plitki realnosti, obogatiti svoje znanje in dopolniti svojo sliko o svetu. Vendar se teh potreb deloma še ne zaveda. Pri knjigi cenil resničnost, napeto in resnično upeševanje, zanesljivost in uporabljivost podanega znanja više kot njeno obliko. Naivni bralec zahteva pogostoma najpomembnejše umetnine svetovne književnosti in najbolj tehtna svojstvena in življenjsko praktična dela. Mnogim naivnim bralcem manjka obsežna formalna izobrazba. H knjigi jih vodijo resni in globoki interesi, sveže in neizkrivljive. »uševne potrebe, ki ne potrebujejo snovne senzacije. Vendar je možno, da se njih zanimanje skriva z željo po snovni senzaciji, sentimentalnosti in psevdomanstvenosti, ker so v notranjosti omahljivi in ne popolnoma sigurni. Zato naj knjižničar nanje posebno pazi, zlasti ker jim manjka formalna podlaga, da bi se mogli sami in brez tuje pomoči znajti v obširni sedanji književnosti.

Kot vmesni tip med senzacijskim in naivnim bralcem lahko navedemo romantičnega bralca, ki mu ni za življenjsko resničnost in življenjsko povezanost knjige. Notranje je nesiguren, realno življenje in poklicno delo mu je siva puščoba, zato išče duševne razgibanosti v sentimentalni in romantični književnosti ter si tako »praviljiči« začarani grad. Zanimajo ga povesti in romani iz »bolšje družbe« in iz krogov, v katere nima vpogleda in ne do-

stopa, če so le dovolj sentimentalni in življenjsko neresnični. Za vse tri tipe pa je značilno, da še nimajo razumevanja za umetniško kakovost knjig.

Zavedni bralec ima že izgrajeno osebno razmerje do knjige in pogostoma jasno opredeljene in določene cilje. Zavedno si hoče širiti svoje znanje o svetu in življenju. Zavedni bralec je zraven naivnega bralca za ljudsko knjižnico najvažnejši tip. Izobraževalne in vzgojne sile knjige vplivajo nanj v širino in globino; zlasti je tudi sprejemljiv za umetniško kakovost knjig.

Med zavedne bralce spada tudi **iskalec**, ki še ni notranje uravnovišen ter potrebuje izobrazbe in vzgoje. Pogostoma mu manjka tudi potrebna formalna izobrazba, da bi mogel sam brez pomoči in vodstva reševati življenjska vprašanja in si poiskati primerno književnost. Med iskalec lahko razlikujemo po njih duševno umski povezanosti racionalistični ali intelektualistični, metafizično verski in estetski tip.

**Izobraženi bralec** ima formalno in duševno umsko zaključeno izobrazbo; ustvaril si je svojo sliko o svetu in po njej uravnal svoje življenje, svojo kulturno politično in svetovno nazorsko opredelitev. Knjige si izbira sam in ne potrebuje nasvetov, razen morda v čisto literarnih zadevah. Izobraženi bralec išče mnogokrat samo ono književnost, ki odgovarja njegovemu življenjskemu nazoru. Naloga knjižničarja ni, da bi ga spreobrnil in rušil že izgrajeno osebno razmerje do življenjskih problemov, če-

tudi spada knjižničar sam k drugi ideološki skupini. Izobraženemu bralcu na svetu knjižničar le v literarnih stvareh in naj ga informira samo o kakovosti ali idejnih smereh knjige, če bralec take informacije želi ali potrebuje.

Esteta, ki je le odoben izobraženega čitatelja, bibliofila in snoba, ki bere le, kar je najbolj aktualno in nima osebnega odnosa do knjige bomo v ljudskih knjižnicah srečali le izjemoma.

**Odnos bralca do spolnega vprašanja**

Kar se tiče razmerja bralcev do spolnega vprašanja, odnosno do književnosti, ki v znanstveni, poljudni ali leposlovni in literarno umetniški obliki rešuje spolne probleme, imamo razne tipe, ki odgovarjajo v bistvu že prej podani tipologiji. PETERS je postavil naslednje skupine:

**Negativni tip odklanja literaturo o spolnem vprašanju, ali odklanja vsaj posebno literarno vrsto ali obliko.** Negativnih tipov, ki odklanjajo neko literarno vrsto ali obliko, je seveda več.

Negativnemu tipu nasprotuje senzacijski tip ali »pornograf« v prenesenem pomenu, ki išče in bere vse, kar obravnava spolni problem, ne iz potrebe po pouku, ne iz znanstvenih ali literarnih interesov, temveč zgolj snovno kot spolni stimulans.

**Erotika** ne zanima toliko snovna in senzacijska stran spolnih motivov in smovi, ampak njih estetska in psihološka osnova, ki mu zazveni iz erotične lirike in umetniške pripovedne književnosti.

**Romantik** išče tudi v erotični literaturi zlagane sentimentalne zaljubljene povesti brez življenjske resničnosti.

**Realist** išče v knjigi resnično življenje, ki je izoblikovalo tudi njegov pogled na življenjske probleme in njegovo idejno usmeritev. Zanimajo ga naturalistični in realistični opisi, socialni romani in povesti, ki slikajo resnični milje in ki ne prikrijevajo ali ne olepšujejo resničnosti brutalnih sil, ki življenje oblikujejo. Tudi glede spolnega vprašanja bo izbral realist knjige, ki brezobzirno odkrivajo dogajanja in povezanosti seksualnega življenja. Realista je včasih težko ločiti od snovnega in senzacijskega bralca, kateremu se bliža, zlasti če nima razumevanja za umetniške vrednote.

Iskalec si gradi svojo pot in svetovni nazor tudi šele glede erosa. Metafizični in verski tip išče rešitev spolnega vprašanja v okviru svetovnega nazora ali verskega prepričanja. Racionalistični in intelektualistični iskatej si hoče v prvi vrsti širiti znanje in vednost, praktični iskalec pa si hoče pridobiti ono znanje, ki ga potrebuje za izgraditev in izoblikovanje svojega življenja ali za vzgojne naloge in namene.

**Izobraženi čitatelj** si je dal glede spolnega vprašanja iz odgovor in smer. Iskal bo morda že dopolnitev svojega znanja in pouk iz novejših književnosti, na katero gleda po starosti, notranji ustaljenosti in znanju več ali manj kritično.

**INSERIRAJTE V „JUTRU“!**